

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Compendium Rhetoricum

Norimbergae, 1699

Capvt III. Vnde ducuntur argumenta probantia in genere deliberativo ad
svadendum & dissvadendum

urn:nbn:de:bsz:31-105401

V. Ab *Evento intuito*. Præsertim cum de
omni verbo otioso olim sit reddenda ratio.

[Et tales quidem Laudationes ac Vituperatio-
nes vocantur *Absolutæ*. Sunt præterea Lau-
dationes *Comparatæ*, ubi vel Persona cum
Persona, Factum cum Facto, Res cum re
confertur, unumque alteri esse æquale, vel
etiam præstare, ostenditur. Ut, si compa-
res *Alexandrum M. & Julium Cæsarem*,
Ottone[m] Magnum & Leopoldum M. Imp.;
Frattum quodpiam & Victoriã Alexandri
adversus Persas, & Leopoldi adversus Turcas;
Athenas item & Spartam, Augustam & No-
vimbergam &c. Instituantur Laudationes ta-
les iisdem ex Locis, quibus *Absolutæ*.]

CAPVT III.

Vnde ducuntur Argumenta Pro-
bantia in Genere Deliberativo ad
Suadendum & Dissua-
dendum?

AB Honesto, (Justo, Legitimo,
Glorioso,) Utili, Necessario, Ju-
cundo, Possibili, Facili, Tuto, Even-
tu; Locisque contrariis, Turpi, In-
utili, minus Necessario &c. quibus
inter-

m.

m cum di
da rati.
uperatio
eterea Lau
riona cum
es cum te
eguale, vel
si compa
Casarem,
l. Inpp. ;
Alexandri
n Turca ;
am & No
ationes ta
uta.]

nta Pro
ativo ad
18-

egitimo,
llario, Ju
uto, Even
Turpi, In
&c. quibus
iaret

De h

interdum
stimoniam.

Honest

quod per
tendum
sed solo

mos allic

Et hoc f

Iustum &

bus divi

neum;

riam pa

samam.

Vtile

tilitatem

vat.

Iucur

voluptat

utrumq

Necess

rique est

Libertas

interdum junguntur Exempla & Testimonia.

Honestum appellatur Rhetoribus, quod per se laudabile est ac expetendum, nec emolumento aliquo, sed solo sui amore hominum animos allicit; quale quid est *Virtus*. Et hoc sub Loco continetur etiam *Iustum & Legitimum*, quod Legibus divinis & humanis est consentaneum; item *Gloriosum*, quod Gloriam parit & immortalem nominis famam.

Vtile est, quicquid fructum & utilitatem parit, partamque conservat.

Jucundum, quod grata quadam voluptate animum, aut corpus, aut utrumque, afficit ac delectat.

Necessarium, sine quo salvi, liberi que esse non possumus; qualia sunt *Libertas, Pudicitia, Vita.*

Possibile, quod fieri potest. *Facile*, quod nullo pene negotio effici haberi que potest.

Tutum, quod periculo metu que vacat, nec commodis aut salutem alicujus officit.

Eventus; ubi plerum que Dilemmate Oratorio ostenditur, In utramvis partem res cadat, utilitatem & gloriam propositam nos adepturos.

Exemplum Svasionis Publicæ exhibet Oratio Cic. pro B. Manilia, in qua Quæstio est: An Pompejus Bello Mithridatico sit præficiendus?

Ad hoc svadendum deducit Cicero argumentum

1. a *Legitimo*; Non esse contra *Leges & Consuetudinem*, ut ad unum omnia deferantur &c.
2. ab *Æquo*; quia *justum fit*, ut *debitus tribuatur honor Pompejo* &c.
3. ab *Utili*; quia *res hac prodesset ad conservationem vectigalium & defensionem sociorum* &c.
4. a *Pos-*

Silloj

tim.

st. Fac
tio effi

meruor
saluti ali

Dilem

uram
tem &

pturos.

e exhi

anilia,

mpetus

efficien

ero argo

Leges e

anna dese

ebitus tri

et ad euo

isionem s

4. a. P.

Sylogism^o oratorig.

De
4. a Possid
mum,
Reges p
set, qui
jam ge
5. a Glo
nimam
as dele
inustan
6. Ab Ec
datem
le &
tra eu
rit. C

Si diff
&

I. ab Inb
riorum
agendo
Turpe
creavit
II. Ab In
Corpor

4. a *Possibili*; quia, etsi bellum erat difficillimum, utpote in quo se conjungerent duo Reges potentissimi, ab eo tamen confici posset, qui tot & tanta terra marique, praclare jam gesserat.
5. a *Glorioso*; quia Romani eo ex bello maximum decus & honorem sint reportaturi, ac deleturi infamiam a Mithridate antea inustam.
6. Ab *Eventu*; quia, sive Romani Mithridatem vincerent, sive non vincerent, utile & gloriosum sit futurum Romani, contra eum bellum suscepisse. Vid. Vossii Paratit. Orat. Lib. I. Cap. V.

Exemplum II.

*Si dissuadere velis Pigrítiam,
& auditores tuos debortari ab
Ignavia & Otio.*

- I. ab *Inhonesto*. Pigrítia est multorum vitiorum mater. Otia sunt vitia. Nihil agendo homines male agere discunt. Deinde Turpe est, Deo non parere, qui hominem creavit ad laborem, non otium.
- II. Ab *Inutili*. Nocet Ignavia *Animo & Corpori*; parit egestatem; totas perdit

Respublicas. (Cernis, ut ignavum corrumpant otia corpus; ut capiant vitium, nō moveantur aqua)

III. a *Molesto*. Est minus spave ac radio plenum, nullum certum officii genus, nullum certum laborem exercere; sed passim sequi corvos testaq; luroq;, secure quò pes ferat &c. Dein *Pigri* sunt & alii *molesti*. Sicut acetum dentibus, & fumus oculis; sic piger his, qui miserunt eum, in via. Prov. X. 26.

IV. Ab *Intuto*. Cum dormirent homines, venit inimicus, & superfeminavit zizania. Matth. XIII. 25. Inde Hieronymus: *Aliquid operis facito, ut te diabolus inveniat occupatum; non enim facile capitur a diabolo, qui bono vacat exercitio &c. Res age, tutus eris!*

V. Ab *Evento*. Et quæ pigros tandem manent premia? Ignorantia, Contemptus, parentum & patronorum indignatio; ad nullas promoventur dignitates &c.

Quod verò non solum ab *Honesto*, *Vtili*, *Jucundo* &c. in Genere *Deliberativo* ducantur Argumenta *Probantia*, sed & ex *Locis Topicis*; ex sequentibus patebit *Exemplis* &c.

V. g.

corru
ium, u

adio ple
, nullam
sim sequi
pes fe
molesti
alis; sic
in via

domine
zizania
onymus
olus inve
le capite
cilio etc

ndem ma
msus, po
; ad nat

Honesto
eliberatio
sed & u
tus pareb
V.

Epst. IV. 3. Originalis in Saltum de Ringel. in
mit, ungeladent de f. 11.

v. 39.

D
V. g. S.
se die

Svade
I. ab Ho

diligen
care u
Ephes.
templo
valde

II. ab V
Conse
regna
tiam

III. a N
Labun
arbs
confisi

IV. a Ju
& qua
unum.

fravi
Ducat

V. a Tut
spite

V. g. Sit *svadenda* partibus inter
se *disidentibus* Concordia, vel
publica vel privata.

Svaderi illa potest vel

- I. ab *Honesto*. Nam Deus jubet proximum diligere. Et Paulus inquit: Studete servare unitatem Spiritus vinculo pacis &c. Ephes. IV. 2. 3. Romani etiam dedicarunt templum Concordia, ut Dea Bona publica valde salutari.
- II. ab *Vtili*. Concordia parva res crescunt. Conservat illa & auget familias, civitates, regna, imperia; stabilis religionem, justitiam &c.
- III. a *Necessario*. Discordia res maxima dilabuntur; & sine Concordia nec domus, nec urbs, nec regnum, imo nec ipse mundus consistere potest.
- IV. a *Jucundo*. Ps. 133: Ecce quam bonum & quam jucundum, habitare fratres in unum. Menander apud Stobæum: Quam svavis est inter fratres concordis amor! Ducatur Simile a svavi Musices harmonia.
- V. a *Tuto*. Per hanc virtutem hospes ab hoste tutus. Et Antisthenes apud Laërtium

tium ait: *Fratrum, qui sunt concordēs, convictus omni muro est fortior.* Salomo: *Frater, qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma;* Prov. XIII. 19.

VI. a *Possibili ac Facili.* Rom. XII. 18: *Si possibile, quantum in vobis, cum omnibus hominibus pacem colite! Est vero hoc, si non erga omnes, certe plurimos, possibile & facile.* Imo ipsa natura nobis amorem indidit mutuum, & sociabiles fecit. Senec. Epist. 95.

Vel ex Locis Topicis.

Ex Loco Etymologia. Concordia dicitur a conspiratione cordium, vel harmonia chordarum: Vnde Græcis ὁμόνοια & Συμφωνία dicitur.

Ex Loco Definitionis. Quod sit virtus prestantissima, per quam homo tranquille & concorditer cum aliis vivere promptus est.

Ex Loco Causarum. Ortum ducit a Deo pacis & concordie.

Ex Loco Adjunctorum. Hinc & inter bonos tantum locum habet. Concordia enim inter homines malos, dicenda potius est conspiratio aut conjuratio. Illa vero est virtus

Proo. 18, v. 19. In universis hinc facta sunt
quae, omnium hinc sunt.

à Cynoporeu, concinoyz metaph. confectio

De
tus De
Human
virtut
Ex Loco
possunt
hoc ex
Ex Loco
Ecclesi
Ex Loco
Mene
233a
tur C
lari.
Ex Loco
dia, E
turig
Addant
Exen
Aliu
Futuro
Locus E
Civita

tus Deo virisq; bonis grata, amabilis, cum
Humanitate, Amicitia, Justitia, aliisq;
virtutibus conjuncta.

Ex Loco *Effectorum.* Hic mille recenseri
possunt Bona Animi, Corporis & Fortune,
hoc ex Cornu Copie profluentia.

Ex Loco *Enum. Part.* Et quidem in vita
Ecclesiastica, Politica & Oeconomica.

Ex Loco *Similium.* Afferatur *Apologus* ^{fabre}
Menemii Agrippæ apud Livium Lib. I. c.
23; ac *Florum* Lib. I. c. 23. Et confera-
tur *Concordia* cum illo telorum fasciculo *Sci-
luri.* Add. Saavedræ *Symbolum LXI.*

Ex Loco *Oppositorum* vituperetur *Discor-
dia*, *Erinnys* illa, & malorum omnium sca-
turigo. ^{Erinnys}

Addantur de hac, & opposita *Virtute*,
Exempla & *Testimonia.*

Aliud Exemplum ex Locis Topicis.

Futuro Politico suadeatur *Pe-
regrinatio.*

Locus Etymologiae. Politicus dicitur a πόλις
Civitate; hanc ut sciat instituere & gu-
berna-

bernare, peregrinationem suscipiat, multasq; civitates perlustret.

Locus Speciei. Politica vel est recta vel corrupta. Ergo Politico competit peregrinatio, ut discrimen utriusq; experiatur.

L. Causse Effic. Politicus uti a Præceptoribus didicit regulas, sic a peregrinatione capiat exempla.

L. Causse Mater. Politicus versatur circa leges, judicia, statuta, circa negotia pacis & belli &c. E. videat, quam varie ac prudenter politiores apud populos negotia hæc tractentur.

L. Causse Final. Politicus intendit conservationem Reipublicæ. E. ex aliis petat Rebusq;, sue quod ex usu fiet.

L. Effectorum. Politicus consultat, decedit, exsequitur; sed aliorum prius consultationes, decisiones, executiones observet necesse est.

L. Adjunctorum. Politico convenit vigilantia, expedita dexteritas, morum civilitas, sermonis elegantia, simulandi & disimulandi artificium &c. Talia vero non tam domi discuntur, quam foris; non tam inter nostros & adultores domesticos, quam inter

ter

st, mul-

ecta vel
peregrinatur.

receptorum
ione ca

er circa
ia pacis
arie ac
negotia

onserua
et at Re

, decidit
sultatio
erpes no

vigilan
civilitas
isfructu
n tam de
tam inter
gram in
ter

ter
apud
liber
L. Simi
si p
L. Ex
cur
gun
regre
fere
L. Te
Ex
pro

V

A
R
E
E
tentiu
niens.

ter ignotos, qui nos corrigunt liberius, & apud quos ignorantiam nostram confitemur libentius.

- L. *Similium*. Apes non ex uno, sed diversis floribus, mella sua colligunt.
- L. *Exemplorum*. Pythagoras, Plato, Lycurgus, Solon, ex antiquis Politici & Legumlatoribus, diuturnis ac remotissimis peregrinationibus indulserunt; & hodie omnes fere nobiles & Politici indulgent.
- L. *Testimon.* Cassiodorus in Epistolis ait: Ex conversatione cum hominibus variis, prudentes reddimur & eruditi.

CAPVT IV.

Vnde petuntur Argumenta in
Genere Judiciali?

Argumenta Generis Judicialis variant pro Statuum diversitate.

Quid est Status?

Est quæstio ex primo contententium partium conflictu proveniens. (m)

C o

Sive: